

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

№ 4/2026

Податкові наслідки знищення та пошкодження майна юридичних осіб внаслідок збройної агресії російської федерації: відповіді на актуальні питання

У зв'язку з повномасштабною збройною агресією російської федерації проти України значна кількість суб'єктів господарювання зазнали руйнування, пошкодження та /або втрати майна, товарів та інших активів.

Роз'яснення, викладені у цьому листі, присвячені окремим податковим наслідкам знищення, пошкодження або втрати основних засобів, товарів та інших активів внаслідок обставин непереборної сили, зокрема збройної агресії російської федерації проти України, документальному підтвердженню таких обставин, особливостям оподаткування відповідних операцій податком на прибуток підприємств, ПДВ, акцизним та майновими податками, а також окремим питанням виконання податкових обов'язків, реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування, списання дебіторської і кредиторської заборгованості та розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань і податкового боргу.

Цей лист має інформаційний характер та не є індивідуальною податковою консультацією, оскільки не базується на особливостях фактичних обставин операцій конкретного платника податку. Інформація ґрунтується на положеннях Податкового кодексу України та підходах, викладених у податкових консультаціях, і застосовується з урахуванням конкретних обставин та документального оформлення операцій.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Податкові наслідки у разі знищення майна залежать від виду активу, обставин його знищення, правового статусу операції та наявності належного документального підтвердження. Для основних засобів Податковий кодекс України (далі – Кодекс) передбачає спеціальні правила ліквідації, а для товарів у період дії воєнного або надзвичайного стану діють окремі правила щодо ненарахування ПДВ за умови, що їх знищення або втрата спричинені обставинами непереборної сили.

Окремо податкові наслідки виникають у разі списання дебіторської або кредиторської заборгованості. Для податку на прибуток ключовим є відповідність дебіторської заборгованості ознакам безнадійної, визначеним підпунктом 14.1.11 пункту 14.1 статті 14 Кодексу, а для ПДВ важливими є вид операції, підстава формування податкового кредиту та наявність передбачених Кодексом підстав для його коригування або нарахування податкових зобов'язань.

1.1 ЧИ ПОТРІБНО ПОВІДОМЛЯТИ КОНТРОЛЮЮЧИЙ ОРГАН ПРО ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ?

Ні. Кодекс не передбачає окремого обов'язку платника податків подавати до контролюючого органу повідомлення лише у зв'язку з фактом знищення або пошкодження основних засобів, товарів чи інших активів внаслідок воєнних дій.

Водночас, якщо внаслідок таких обставин платник податків не має можливості своєчасно виконувати податкові обов'язки, застосовуються спеціальні правила щодо підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, передбачених підпунктом 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу та Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 29.07.2022 № 225 (далі – Порядок № 225).

II. ЗНИЩЕННЯ, ПОШКОДЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1 ЧИ НАРАХОВУЮТЬСЯ ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПДВ У РАЗІ ЗНИЩЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ВНАСЛІДОК РАКЕТНОГО ОБСТРІЛУ?

Ні, за умови належного документального підтвердження. Якщо у зв'язку з настанням обставин непереборної сили платник здійснює ліквідацію (списання) основних засобів внаслідок їх пошкодження або знищення, така ліквідація не розглядається як постачання для цілей ПДВ у випадках, передбачених пунктом 189.9 статті 189 Кодексу.

Документальне підтвердження фактів знищення або зруйнування основних виробничих чи невикористаних засобів розкрито в Узагальнюючій податковій консультації, затвердженій наказом Міністерства фінансів України від 03.08.2018 № 673 (далі – УПК № 673).

2.2 ЯКИМИ ДОКУМЕНТАМИ МОЖЕ ПІДТВЕРДЖУВАТИСЯ ЗНИЩЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ?

Залежно від обставин, що призвели до ліквідації основних засобів, такими документами можуть бути, зокрема:

- сертифікат Торгово-промислової палати України або уповноваженої регіональної торгово-промислової палати про форс-мажорні обставини, отриманий відповідно до Закону України від 2 грудня 1997 року № 671/97-ВР «Про торгово-промислові палати в Україні»;
- акт, який засвідчує факт пожежі, складений відповідно до положень Порядку обліку пожеж та їх наслідків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2003 року № 2030 (зі змінами), що підписується комісією, до складу якої входить не менш як три особи, у тому числі представник територіального органу ДСНС України, представник адміністрації (власник) об'єкта, потерпілий;
- дані (витяг) з відповідного реєстру про припинення права власності на основні засоби у разі їх повного знищення згідно з порядком, визначеним статтею 349 Цивільного кодексу України;
- витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, що засвідчує факт реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення, отриманий в порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України, в разі викрадення основних засобів;
- інші документи, що відповідно до законодавства підтверджують факт знищення, зруйнування, викрадення основних виробничих або невиробничих засобів.

Платник податку обирає документальне підтвердження з урахуванням конкретних обставин, які призвели до ліквідації (списання) основних засобів.

2.3 ЯКІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ВИНИКАЮТЬ У РАЗІ СПИСАННЯ ПОВНІСТЮ ЗАМОРТИЗОВАНИХ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, ЗНИЩЕНИХ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ?

У разі списання основних засобів, які повністю амортизовані у бухгалтерському обліку та залишкова вартість яких дорівнює нулю, фінансовий результат до оподаткування не збільшується на підставі пункту 138.1 статті 138 Кодексу, оскільки бухгалтерська залишкова вартість таких основних засобів дорівнює нулю.

Водночас відповідно до пункту 138.2 статті 138 Кодексу фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів, визначеної з урахуванням положень статті 138 Кодексу.

Отже, якщо на момент знищення основний засіб має нульову залишкову вартість у бухгалтерському обліку, але має залишкову вартість, визначену відповідно до положень Кодексу, при його списанні у платника податку може виникнути різниця, на яку зменшується фінансовий результат до оподаткування відповідно до пункту 138.2 статті 138 Кодексу.

2.4

ЯКІ ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ВИНИКАЮТЬ У РАЗІ ПОДАЛЬШОГО ВІДНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ, СПИСАНИХ У ЗВ'ЯЗКУ З ЇХ ЗНИЩЕННЯМ АБО ПОШКОДЖЕННЯМ?

Подальше відновлення знищеного або пошкодженого майна саме по собі не змінює порядку відображення його попереднього списання в податковому обліку.

Якщо після списання з балансу повністю знищених будівель або їх частин, непридатних для використання, підприємство здійснює капітальні інвестиції, в результаті яких формуються нові необоротні активи, такі активи у встановленому порядку визнаються основними засобами відповідних груп згідно з правилами бухгалтерського обліку.

Для платника податку на прибуток, який застосовує різниці, передбачені розділом III Кодексу, податкова амортизація таких основних засобів здійснюється відповідно до статті 138 Кодексу.

2.5

ЯК ВІДОБРАЖАЮТЬСЯ ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ АБО В РАЙОНАХ БОЙОВИХ ДІЙ, ЯКЩО ДОСТУП ДО НИХ ВІДСУТНІЙ?

Відсутність доступу до основного засобу та інформація про його можливе знищення самі по собі не є тотожними документально підтвердженій ліквідації такого об'єкта.

До моменту виникнення можливості безпечного та безперешкодного доступу до активу підприємство враховує вимоги бухгалтерського обліку щодо його відображення та, за наявності відповідних підстав, визнання втрат від зменшення корисності.

Якщо у бухгалтерському обліку визнано втрати від зменшення корисності основного засобу, фінансовий результат до оподаткування збільшується на суму таких втрат відповідно до пункту 138.1 статті 138 Кодексу.

Можливість нарахування амортизації такого основного засобу в податковому обліку залежить, зокрема, від нарахування амортизації відповідного активу в бухгалтерському обліку з урахуванням вимог статті 138 Кодексу.

Після виникнення можливості безпечного доступу до активів підприємство проводить інвентаризацію та на підставі її результатів і належно оформлених документів приймає рішення щодо подальшого обліку відповідних активів.

III. ЗНИЩЕННЯ ТА ВТРАТА ТОВАРІВ, СИРОВИНИ І ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1 ЧИ ПОТРІБНО НАРАХОВУВАТИ ПДВ У РАЗІ ЗНИЩЕННЯ ТОВАРІВ ВНАСЛІДОК ОБСТАВИН НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ?

Ні. Якщо товари, у тому числі сировина та готова продукція, знищені або втрачені внаслідок дії обставин непереборної сили у період дії воєнного або надзвичайного стану, обов'язку з нарахування податкових зобов'язань з ПДВ за такими товарами не виникає відповідно до пункту 32 прим. 1 підрозділу 2 розділу XX Кодексу.

Водночас, обов'язковим документом для отримання можливості не нараховувати податкові зобов'язання з ПДВ при знищенні товарів (у тому числі сировини, готової продукції), внаслідок дії обставин непереборної сили, є виключно сертифікат, що підтверджує настання обставин непереборної сили, який видається Торгово-промисловою палатою України або уповноваженими нею регіональними торгово-промисловими палатами.

Разом з цим звертаємо увагу, що відповідно до підпункту 69.29 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу, суми ПДВ, які були включені до складу податкового кредиту при здійсненні операцій з придбання товарів, які у подальшому були знищені (втрачені) внаслідок дії обставин непереборної сили у період дії воєнного стану, не включаються до обрахунку суми бюджетного відшкодування та зараховуються до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду до їх повного погашення.

3.2 ЯКІ ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ВИНИКАЮТЬ, ЯКЩО ЗНИЩЕНО ТОВАРИ, ПЕРЕДАНІ ІНШОМУ ПЛАТНИКУ НА РЕАЛІЗАЦІЮ?

Для продавця (постачальника). При передачі товарів іншому платнику податку податкові зобов'язання з ПДВ виникають за загальним правилом першої події. Якщо надалі такі товари знищені внаслідок форс-мажорних обставин, раніше визначені продавцем податкові зобов'язання з ПДВ не коригуються лише через факт їх подальшого знищення у покупця. На дату передачі товарів на реалізацію продавець (постачальник) зобов'язаний скласти та зареєструвати податкову накладну в ЄРПН, яка є підставою для включення сум ПДВ, зазначених у ній, до складу податкового кредиту покупцем (отримувачем) товарів.

Для покупця (отримувача). За наявності належно зареєстрованої податкової накладної покупець формує податковий кредит на загальних підставах. У разі подальшого знищення отриманих товарів внаслідок обставин непереборної сили у період дії воєнного або надзвичайного стану обов'язок щодо нарахування податкових зобов'язань з ПДВ не виникає за умов застосування пункту 32 прим. 1 підрозділу 2 розділу XX Кодексу.

Разом з цим, якщо покупець (отримувач) при отриманні товару сформував податковий кредит на підставі податкової накладної, складеної та зареєстрованої в ЄРПН продавцем (постачальником), але такий товар не був ним оплачений на момент його знищення, то право покупця (отримувача) на податковий кредит за такою операцією в подальшому буде визначатися з урахуванням наявності/відсутності розрахунків за отриманий товар.

3.3

ЯК ОПОДАТКОВУЄТЬСЯ ОПЕРАЦІЯ, ЯКЩО ТОВАР, ПРИЗНАЧЕНИЙ ДЛЯ ЕКСПОРТУ, ЗНИЩЕНО ДО ФАКТИЧНОГО ВИВЕЗЕННЯ ЗА МЕЖІ МИТНОЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ?

Нульова ставка ПДВ при експорті застосовується за умови підтвердження фактичного вивезення товарів за межі митної території України митною декларацією. Якщо вивезення не відбулося і відсутня митна декларація, що його підтверджує, підстав для застосування нульової ставки відповідно до підпункту 195.1.1 пункту 195.1 статті 195 Кодексу немає.

Якщо право власності на товар перейшло нерезиденту на митній території України, але товар фактично не був експортований, податкові наслідки визначаються виходячи з фактичних обставин постачання.

Для цілей податку на прибуток податкові наслідки визначаються також з урахуванням умов переходу права власності на товар та його відображення в бухгалтерському обліку.

Якщо відповідно до умов договору право власності на товар перейшло до покупця-нерезидента та операція з продажу відображена в бухгалтерському обліку, у продавця залежно від статусу нерезидента та обставин операції можуть виникати різниці, передбачені статтею 140 Кодексу.

Якщо на момент знищення товару право власності на нього до покупця не перейшло та товар продовжує обліковуватися як актив продавця, його списання здійснюється відповідно до правил бухгалтерського обліку з урахуванням документального підтвердження факту знищення.

3.4

ЯК ВІДОБРАЖАЮТЬСЯ У ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ ВТРАТИ ВІД ЗНИЩЕННЯ ТОВАРІВ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ?

Відповідно до підпункту 134.1.1 пункту 134.1 статті 134 Кодексу об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств визначається виходячи з фінансового результату до оподаткування, визначеного у фінансовій звітності відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, скоригованого на різниці, передбачені Кодексом.

Кодексом не передбачено окремих різниць для коригування фінансового результату до оподаткування за операціями зі списання запасів (товарів), знищених внаслідок збройної агресії російської федерації.

Тому втрати від знищення таких товарів враховуються при визначенні фінансового результату до оподаткування за правилами бухгалтерського обліку на підставі належним чином оформлених первинних документів та за результатами проведеної інвентаризації.

3.5 ЯК ДОКУМЕНТАЛЬНО ОФОРМЛЮЄТЬСЯ ЗНИЩЕННЯ ТОВАРІВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЛИ НА ВІДПОВІДАЛЬНОМУ ЗБЕРІГАННІ В ІНШОЇ ОСОБИ?

Якщо товари на момент їх знищення перебували на відповідальному зберіганні в іншої особи, факт їх знищення має бути підтверджений належним чином оформленими первинними документами та результатами інвентаризації.

Оформлення документів, пов'язаних зі знищенням (пошкодженням) майна, здійснює особа, яка відповідає за зберігання такого майна.

При цьому для підтвердження обставин знищення майна можуть використовуватися документи компетентних органів, складені у зв'язку з відповідною подією, а також інші документи, що відповідно до законодавства підтверджують відповідні обставини.

3.6 ЧИ ОBOB'ЯЗKОВО ПPOBODИТИ ІНBEHTAPИЗАЦІЮ У PАЗІ ЗНИЩЕННЯ ABO ПОШKOДЖЕННЯ МАЙНА BНАСЛІДОК BOЄHHИХ ДІЙ?

Так. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства проводять інвентаризацію активів і зобов'язань у випадках, передбачених законодавством.

Зокрема, проведення інвентаризації є обов'язковим у разі встановлення фактів крадіжок, псування цінностей, техногенних аварій, пожежі чи стихійного лиха в обсязі, визначеному керівником підприємства.

Якщо внаслідок бойових дій безпечний та безперешкодний доступ до активів відсутній, інвентаризація здійснюється з урахуванням спеціальних правил, установлених законодавством для таких випадків.

IV. ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ЗНИЩЕННЯ ABO ПОШKOДЖЕННЯ МАЙНА ТА OCOБЛИBOCTІ PОЗГЛЯДУ ПИТАНЬ ЩOДО PEЄCTPAЦІЇ ПОДАTKOBIX HAKЛAДHИX/POЗPAХУHКІB KOPИГУBAHHЯ

4.1 ЧИ BПЛИBAЄ ФAKT ЗНИЩЕННЯ ABO ПОШKOДЖЕННЯ МАЙНА BНАСЛІДОК ЗБPOЙHOЇ AГPECІЇ HA ЗACTOCYBAHHЯ MEХAНІЗМУ ЗУПИHEHHЯ PEЄCTPAЦІЇ ПОДАTKOBIX HAKЛAДHИX/POЗPAХУHКІB KOPИГУBAHHЯ?

Факт знищення або пошкодження майна платника внаслідок збройної агресії російської федерації сам по собі не виключає застосування до операцій такого платника механізму автоматизованого моніторингу та зупинення реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування.

Водночас документи, що підтверджують знищення або пошкодження майна та спричинені цим зміни у господарській діяльності платника, можуть враховуватися під час подання платником пояснень і документів для розгляду питання щодо реєстрації ПН/РК.

4.2 ЯКІ ДОКУМЕНТИ МОЖУТЬ ПІДТВЕРДЖУВАТИ ЗМІНУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЛАТНИКА ВНАСЛІДОК ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА?

У разі якщо внаслідок знищення або пошкодження виробничих, складських чи інших об'єктів, товарних залишків, обладнання тощо змінилися умови здійснення господарської діяльності платника, відповідні обставини доцільно підтверджувати сукупністю документів, які засвідчують факт та наслідки відповідної події.

До таких документів залежно від фактичних обставин можуть належати, зокрема:

- документи, складені компетентними органами у зв'язку з пошкодженням або знищенням майна;
- документи, складені за результатами інвентаризації;
- первинні документи щодо списання знищених або пошкоджених активів;
- документи щодо зберігання, перевезення та руху товарів;
- документи, які підтверджують наявність матеріальних і трудових ресурсів для здійснення господарської діяльності;
- інші документи, які підтверджують фактичні обставини здійснення відповідних операцій.

У відповідних випадках така інформація може також враховуватися платником при поданні Таблиці даних платника ПДВ та пояснень до неї.

4.3 ЯК ДІЯТИ ПЛАТНИКУ, ЯКЩО ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ВТРАЧЕНО ПЕРВИННІ ДОКУМЕНТИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЇ?

У разі втрати та/або неможливості вивезення первинних документів у зв'язку з обставинами, пов'язаними зі збройною агресією російської федерації проти України, платник застосовує спеціальні правила, передбачені підпунктом 69.28 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу, за наявності встановлених цією нормою умов.

При поданні пояснень та копій документів для розгляду питання щодо реєстрації ПН/РК платник може зазначити обставини втрати відповідних документів та надати наявні документи й інформацію, що підтверджують фактичне здійснення господарської операції та обставини втрати документів.

Залежно від конкретної операції такими документами можуть бути, зокрема, відновлені копії документів, отримані від контрагентів, документи в електронній формі, банківські документи, документи щодо перевезення чи зберігання товару та інші документи, які підтверджують відповідну господарську операцію.

V. ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ МАЙНОВИХ ПОДАТКІВ ЩОДО ЗНИЩЕНОЇ АБО ПОШКОДЖЕНОЇ НЕРУХОМОСТІ

Знищення або пошкодження об'єктів нерухомості може мати податкові наслідки не лише для податку на прибуток підприємств та ПДВ, а й для справляння майнових податків. На період дії воєнного стану Кодексом установлено особливості справляння плати за землю та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, щодо окремих об'єктів, знищених або пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації проти України.

5.1 ЧИ СПРАВЛЯЄТЬСЯ ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ ЗА ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ, НА ЯКИХ РОЗТАШОВАНІ ЗНИЩЕНІ ОБ'ЄКТИ НЕРУХОМОСТІ?

Ні, до 01.01.2026, за умови дотримання вимог, установлених Кодексом.

Відповідно до підпункту 69.14 прим. 1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу не нараховується та не сплачується плата за землю (земельний податок та орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності) за земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти житлової та/або нежитлової нерухомості, знищені внаслідок бойових дій, терористичних актів або диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України.

Підставою для застосування такого порядку є відомості про знищений об'єкт нерухомості та земельну ділянку, на якій він був розташований, внесені до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України (далі – Реєстр пошкодженого та знищеного майна).

Площі земельних ділянок, на які поширюється дія вказаного підпункту, обмежуються:

- для фізичних осіб – власників знищених об'єктів житлової нерухомості:
 - у селах – не більш як 0,25 гектара,
 - у селищах – не більш як 0,15 гектара,
 - у містах – не більш як 0,1 гектара;
 - для фізичних та юридичних осіб – власників знищених об'єктів нежитлової нерухомості та юридичних осіб – власників знищених об'єктів житлової нерухомості:
- ✓ 100 відсотків площі земельної ділянки – у разі якщо загальна площа знищеного об'єкта житлової або нежитлової нерухомості дорівнює або перевищує одну третину загальної площі земельної ділянки, на якій був розташований такий зруйнований об'єкт нерухомого майна;
 - ✓ 50 відсотків площі земельної ділянки – у разі якщо загальна площа знищеного об'єкта житлової або нежитлової нерухомості не перевищує одну третину загальної площі земельної ділянки, на якій був розташований такий зруйнований об'єкт нерухомого майна.

Якщо на одній земельній ділянці поряд зі знищеними розташовані пошкоджені або вцілілі об'єкти нерухомості, при визначенні розміру відповідної преференції враховується площа знищених об'єктів нерухомості.

Звертаємо увагу на те, що підпункт 69.14 прим. 1 діє до 01 січня 2026 року. Питання подовження вказаних пільг передбачено Законом України від 09 червня 2026 року № 4903-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо впровадження міжнародного автоматичного обміну інформацією про доходи, отримані через цифрові платформи, та оподаткування таких доходів» (передано на підпис Президенту).

ЧИ НАРАХОВУЄТЬСЯ ПОДАТОК НА НЕРУХОМЕ МАЙНО ЗА ЗНИЩЕНІ АБО ПОШКОДЖЕНІ ОБ'ЄКТИ?

Кодексом передбачено особливий порядок оподаткування як знищених, так і пошкоджених об'єктів нерухомості.

Відповідно до підпункту 69.22 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, не нараховується та не сплачується за знищені об'єкти житлової та/або нежитлової нерухомості за періоди, визначені цією нормою.

Щодо об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, пошкоджених внаслідок бойових дій, терористичних актів або диверсій, спричинених збройною агресією російської федерації проти України, та таких, що потребують капітального ремонту, реконструкції чи реставрації, застосовуються спеціальні правила ненарахування та несплати податку, визначені підпунктом 69.22 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу.

Підставою для застосування такого порядку є відомості Реєстру пошкодженого та знищеного майна.

ЧИ ПРИПИНЯЄТЬСЯ НАРАХУВАННЯ МАЙНОВИХ ПОДАТКІВ АВТОМАТИЧНО ПІСЛЯ ЗНИЩЕННЯ НЕРУХОМОГО МАЙНА?

Ні. Для юридичних осіб сам факт знищення об'єкта нерухомості не призводить до автоматичного коригування раніше самостійно задекларованих податкових зобов'язань.

Юридичні особи самостійно обчислюють відповідні податкові зобов'язання та подають податкову звітність. Тому платник, який задекларував податкові зобов'язання за відповідний період, у разі виникнення передбачених Кодексом підстав для ненарахування плати за землю та/або податку на нерухоме майно має здійснити уточнення задекларованих показників відповідно до статті 50 Кодексу.

При цьому можливість застосування спеціального порядку оподаткування знищеної або пошкодженої нерухомості визначається з урахуванням установлених Кодексом умов та відомостей Реєстру пошкодженого та знищеного майна.

VI. ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УМОВАХ ФОРС-МАЖОРУ

6.1 ЧИ КОРИГУЄТЬСЯ АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК, СПЛАЧЕНИЙ ПРИ ВВЕЗЕННІ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ, ЯКЩО НАДАЛІ ТАКІ ТОВАРИ БУЛИ ЗНИЩЕНІ ВНАСЛІДОК ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН?

Ні, якщо такі товари фактично не повертаються нерезиденту.

Положення пункту 218.4 статті 218 Кодексу передбачають можливість коригування суми акцизного податку, сплаченого при ввезенні підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, у разі їх повернення імпортером нерезиденту у зв'язку з непридатністю для реалізації на митній території України за умов, визначених Кодексом.

Отже, сама по собі подальша втрата або знищення імпортованих підакцизних товарів внаслідок форс-мажорних обставин без їх фактичного повернення нерезиденту не є підставою для коригування акцизного податку, сплаченого при ввезенні таких товарів.

6.2 ЯКІ НАСЛІДКИ З АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ ВИНИКАЮТЬ У РАЗІ ВТРАТИ АБО ЗНИЩЕННЯ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ, ВИРОБЛЕНИХ НА МИТНІЙ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ?

Відповідно до пункту 216.3 статті 216 Кодексу у разі втрати підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, внаслідок аварії, пожежі, повені чи інших форс-мажорних обставин податкове зобов'язання визначається з урахуванням установлених цією нормою умов.

Для застосування відповідних положень платник має належним чином документально зафіксувати факт, причини та обсяг втрати (знищення) підакцизних товарів і надати контролюючому органу передбачені законодавством докази настання відповідних обставин.

При цьому пункт 216.3 статті 216 Кодексу регулює порядок визначення податкового зобов'язання щодо втрачених (знищених) підакцизних товарів, а не коригування сум акцизного податку, які вже були нараховані та сплачені до бюджету.

6.3 ЧИ ЗВІЛЬНЯЄ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ АКЦИЗНОГО СКЛАДУ ВІД ВИКОНАННЯ ПОДАТКОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ?

Саме по собі знищення або пошкодження акцизного складу не припиняє податкових обов'язків платника.

Водночас у разі відсутності у платника можливості своєчасно виконати конкретний податковий обов'язок внаслідок обставин, пов'язаних із воєнним станом, застосовуються положення підпункту 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу та Порядку № 225.

Знищення або пошкодження акцизного складу, обладнання, засобів обліку, інформаційних систем, документів тощо може враховуватися при підтвердженні неможливості виконання конкретного податкового обов'язку за умови наявності причинно-наслідкового зв'язку між такими обставинами та неможливістю його виконання.

Підтвердження неможливості своєчасного виконання податкового обов'язку не припиняє такого обов'язку. Після відновлення можливості платник має виконати його у строки та порядку, визначених Кодексом.

6.4 ЧИ МОЖЕ НЕМОЖЛИВІСТЬ ВИКОНАННЯ ПОДАТКОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ПІДТВЕРДЖУВАТИСЯ ЩОДО ОКРЕМОГО СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ?

Порядок № 225 передбачає можливість підтвердження неможливості виконання податкових обов'язків щодо філії, представництва, відокремленого чи іншого структурного підрозділу юридичної особи.

Тому у разі пошкодження або знищення виробничого об'єкта, що використовується відповідним структурним підрозділом, можливість виконання податкових обов'язків оцінюється з урахуванням фактичних обставин такого підрозділу.

Водночас акцизний склад як об'єкт, визначений Кодексом для цілей податкового контролю, не є самостійним платником податків. Тому сам факт знищення конкретного акцизного складу не означає автоматичної неможливості юридичної особи виконувати всі передбачені законодавством податкові обов'язки.

6.5 ЯКІ НАСЛІДКИ ВИНИКАЮТЬ У РАЗІ НЕМОЖЛИВОСТІ СВОЄЧАСНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКЦИЗНИХ НАКЛАДНИХ ТА ПОДАННЯ ІНШИХ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ?

У разі підтвердженої в установленому законодавством порядку неможливості своєчасного виконання відповідного податкового обов'язку застосовуються положення підпункту 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу.

Це може стосуватися, зокрема, обов'язків щодо складання та реєстрації акцизних накладних і розрахунків коригування, а також подання передбачених законодавством електронних документів, якщо неможливість їх своєчасного виконання безпосередньо пов'язана з наслідками бойових дій.

При цьому документальне підтвердження має засвідчувати не лише факт пошкодження або знищення майна, а й причинно-наслідковий зв'язок між такими обставинами та неможливістю виконання конкретного податкового обов'язку.

Звертаємо увагу.

У разі знищення або пошкодження підакцизних товарів, акцизного складу, обладнання чи систем обліку платнику необхідно забезпечити належне документальне підтвердження:

- факту та обставин знищення або пошкодження;
- виду та кількості втрачених підакцизних товарів;
- пошкодження приміщень, обладнання та засобів обліку;
- конкретних податкових обов'язків, виконання яких стало неможливим;
- причинно-наслідкового зв'язку між пошкодженням або знищенням майна та неможливістю виконання відповідного податкового обов'язку.

Після відновлення можливості виконання податкових обов'язків платник виконує такі обов'язки у порядку та строки, визначені Кодексом.

VII. ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ПРОЩЕННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ЗНИЩЕНІ ТОВАРИ

7.1 ЯКІ ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ВИНИКАЮТЬ У ПРОДАВЦЯ У РАЗІ ПРОЩЕННЯ ПОКУПЦЮ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ТОВАР, ЗНИЩЕНИЙ ВНАСЛІДОК ОБСТАВИН НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ?

Якщо заборгованість за відвантажений покупцю товар не погашена та продавець приймає рішення про прощення частини такої заборгованості, податкові наслідки визначаються з урахуванням статусу покупця та положень статті 140 Кодексу.

Зокрема, у випадках, передбачених підпунктом 140.5.10 пункту 140.5 статті 140 Кодексу, фінансовий результат до оподаткування збільшується на відповідну суму безповоротної фінансової допомоги (безоплатно наданих товарів, робіт, послуг).

Водночас Кодекс не передбачає такого коригування фінансового результату щодо відповідної операції з іншим платником податку на прибуток на загальних підставах, якщо до такого отримувача не застосовуються умови, визначені підпунктом 140.5.10 пункту 140.5 статті 140 Кодексу.

VIII. СПИСАННЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

8.1 КОЛИ КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ОТРИМАНІ, АЛЕ НЕОПЛАЧЕНІ ТОВАРИ МОЖЕ БУТИ ВИЗНАНА БЕЗНАДІЙНОЮ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗАКІНЧЕННЯМ СТРОКУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ?

До безнадійної належить, зокрема, заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності. Загальна позовна давність за Цивільним кодексом України становить три роки, але її фактичний перебіг має визначатися з урахуванням законодавчих правил, що діяли у відповідні періоди.

Звертаємо увагу, що перебіг позовної давності був продовжений на період карантину, а у період воєнного стану діяли спеціальні правила. Законом України від 14.05.2025 № 4434-IX виключено пункт 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України, у зв'язку з чим з 04.09.2025 поновлено перебіг позовної давності. Тому дату спливу позовної давності потрібно визначати окремо за кожним зобов'язанням.

8.2 ЯКІ ПОДАТКОВІ НАСЛІДКИ ВИНИКАЮТЬ У РАЗІ СПИСАННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ, ПРАВО ВИМОГИ ЗА ЯКОЮ ПРИМУСОВО ВИЛУЧЕНО ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА ЇЇ РЕЗИДЕНТІВ?

Так, у випадку, передбаченому пунктом 66 підрозділу 4 розділу XX Кодексу. Фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму боргу, включеного до складу доходів звітного періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, право вимоги за яким примусово вилучено як об'єкт права власності російської федерації та її резидентів відповідно до Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності російської федерації та її резидентів» і який вважається погашеним.

Такий борг вважається погашеним з дня набрання чинності законом України, яким затверджено Указ Президента України про введення в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України про примусове вилучення відповідних об'єктів права власності російської федерації та її резидентів.

8.3 ЧИ ПОТРІБНО КОРИГУВАТИ ІМПОРТНИЙ ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ З ПДВ ПРИ СПИСАННІ НЕОПЛАЧЕНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ?

Ні, якщо йдеться про ситуацію, за якої податковий кредит сформовано на підставі митної декларації при ввезенні товарів, а при списанні заборгованості митна вартість таких товарів не коригується.

Списання кредиторської заборгованості перед постачальником-нерезидентом, розрахунки з яким не проведено, саме по собі не створює об'єкта оподаткування ПДВ та підстав для нарахування податкових зобов'язань за пунктом 198.5 статті 198 Кодексу. Суми податкового кредиту, сформовані при імпорті таких товарів на підставі митної декларації не коригуються.

ІХ. ВІДСТРОЧЕННЯ ТА РОЗСТРОЧЕННЯ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І ПОДАТКОВОГО БОРГУ

Звертаємо увагу, що слід розрізняти підтвердження неможливості своєчасного виконання платником окремого податкового обов'язку у випадках, передбачених підпунктом 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX Кодексу, та розстрочення (відстрочення) грошового зобов'язання або податкового боргу відповідно до статті 100 Кодексу. Такі механізми мають різні правові підстави, умови та наслідки їх застосування.

9.1 ЧИ МОЖЕ ПЛАТНИК ОТРИМАТИ РОЗСТРОЧЕННЯ (ВІДСТРОЧЕННЯ) ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ АБО ПОДАТКОВОГО БОРГУ У ЗВ'ЯЗКУ З ОБСТАВИНАМИ НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ?

Так, за наявності визначених законодавством підстав та належного документального підтвердження.

Розстрочення/відстрочення грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків здійснюється органами ДПС згідно з положеннями статті 100 Кодексу, постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1235 та Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань та податкового боргу платників податків, затвердженим наказом Міндоходів від 10.10.2013 № 574.

Розстрочення/відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу надається під проценти (120 відсотків річних облікової ставки НБУ, діючої на день прийняття рішення про розстрочення/відстрочення).

При цьому відстрочення (на відміну від розстрочення) надається за умови наявності сертифікату Торгово-промислової палати про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили).

Якщо сума розстрочення/відстрочення дорівнює або перевищує 10 млн грн, розстрочення (відстрочення) на строк, що виходить за межі одного та/або більше бюджетних років, надається за погодженням з Мінфіном.

Для розстрочення/відстрочення на суми від 1 млн грн майно платника податків має передаватися (для грошових зобов'язань) або вже перебувати (для податкового боргу) у податковій заставі. Для отримання розстрочення (відстрочення) платник податків звертається до контролюючого органу із відповідною заявою та документами, що підтверджують наявність передбачених законодавством підстав, а також подає економічне обґрунтування можливості погашення відповідних сум.

Надання розстрочення або відстрочення не означає списання відповідного грошового зобов'язання чи податкового боргу. Розстрочення (відстрочення) надається на умовах та у порядку, визначених статтею 100 Кодексу.

При прийнятті рішення про розстрочення (відстрочення) контролюючим органом оцінюється наявність установлених законодавством підстав та спроможність платника виконати умови такого розстрочення (відстрочення).

Х. ПОРЯДОК ІНФОРМУВАННЯ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ПРО НАЯВНІСТЬ/ВІДСУТНІСТЬ ПОДАТКОВОГО БОРГУ ТА/АБО ЗАБОРГОВАНOSTІ З ЄДИНОГО ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ (ДАЛІ – ЗАБОРГОВАНІСТЬ З ЄСВ).

10.1

ЯКИМ ЧИНОМ ПЛАТНИК ПОДАТКІВ МОЖЕ ОТРИМАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО НАЯВНІСТЬ (ВІДСУТНІСТЬ) У НЬОГО ПОДАТКОВОГО БОРГУ ІЗ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ, ПЛАТЕЖІВ КОНТРОЛЬ ЗА СПРАВЛАННЯМ ЯКИХ ПОКЛАДЕНО НА ДПС, ТА ЗАБОРГОВАНOSTІ З ЄСВ?

На сьогодні існує можливість переглянути інформацію про стан розрахунків з бюджетом, зокрема про податковий борг та заборгованість з ЄСВ та реквізити для його сплати, скориставшись меню «Стан розрахунків з бюджетом» приватної частини Електронного кабінету, порядок функціонування якого визначено наказом Міністерства фінансів України від 14 липня 2017 року № 637 «Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету» (зі змінами).

Вхід до Електронного кабінету здійснюється за адресою: <https://cabinet.tax.gov.ua>, а також через вебпортал ДПС.

Також зазначену інформацію можливо отримати у мобільному застосунку «Моя податкова» (вкладка «Переглянути про стан розрахунків з бюджетом» розділу «Послуги»), яка доступна платнику податків для перегляду після проходження ним електронної ідентифікації онлайн з використанням кваліфікованого електронного підпису будь-якого акредитованого центру сертифікації ключів – кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг або через Інтегровану систему електронної ідентифікації – id.gov.ua (MobileID та BankID), за допомогою Дія Підпис або «хмарного» кваліфікованого електронного підпису.

10.2

ЯК МАЄ ДІЯТИ ПЛАТНИК ПОДАТКІВ У РАЗІ НЕОБХІДНОСТІ ОТРИМАННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПРО НАЯВНІСТЬ (ВІДСУТНІСТЬ) У НЬОГО ПОДАТКОВОГО БОРГУ ІЗ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ, ПЛАТЕЖІВ КОНТРОЛЬ ЗА СПРАВЛАННЯМ ЯКИХ ПОКЛАДЕНО НА ДПС, ТА ЗАБОРГОВАНOSTІ З ЄСВ?

Платник податків має можливість замовити витяг з інформаційно-комунікаційних систем ДПС (далі – ІКС ДПС) про стан розрахунків платника за податками, зборами, платежами та ЄСВ (далі – Витяг), механізм надання якого визначений Порядком документального підтвердження стану розрахунків платника за податками, зборами, платежами та єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 20 серпня 2025 року № 416.

Для цього необхідно подати запит щодо отримання витягу з ІКС ДПС про стан розрахунків платника за податками, зборами та ЄСВ (далі – Запит) на отримання Витягу через приватну частину електронного кабінету шляхом створення електронного документу у пункті меню «Заяви, запити для отримання інформації», обравши ідентифікатор форми J13002 та надіславши його до територіального органу ДПС.

Залежно від зазначених реквізитів у Запиті, платник податків отримає Витяг з ІКС ДПС з узагальненими показниками за всіма платежами або деталізованими показниками у розрізі платежів. Також в доступності є вибір форм подання Витягу: в електронній формі з накладанням/без накладання кваліфікованого електронного підпису посадової особи територіального органу ДПС або у паперовій формі з особистим підписом.